

محمدحسین سلطانی

خبرنگار

«از آن هنگام که این کلمه (ایثار) در کف رسانه‌ها افتاد و آن‌ها تلاش کردند تا آن رادر «مکانیسم فرهنگی» خویش معناکنند، «ایثار» رفته‌رفته از معنای واقعی شد و اکنون از آن جز پوسته‌ای ظاهراً سالم اما تهی از مغز باقی نمانده است.»

جملات بالا کلام یک منتقد ضدانقلاب نیست، بلکه از سخنان مرتضی آوینی

در کتاب «رستاخیز جان» مستخرج شده. موضوع صحبتش بلایی است که

ترافیک پروزارادت سازمانی

اجازه بدهید دوباره پاسخ به این سؤال را موکول به تعریف ماجرای دیگری کنیم. بعد از جنگ که تولیدات فرهنگی و هنری در باره دفاع مقدس اوج گرفت ناگهان پدیده‌ای ترویج پیدا کرد با نام کتاب‌های سازمانی. کتاب‌های س‌سازمانی آن دسته از کتاب‌هایی بودند که معاونت‌های فرهنگی و روابط عمومی‌های سازمان‌ها در راستای مسئولیت اجتماعی خود آن‌ها را منتشر می‌کردند. کتاب‌هایی که توسط س‌سازمان‌های مرتبط و غیر مرتبط با مسئله فرهنگ منتشر می‌شدند و در ویرترین مدیریتی آن‌ها جا خوش می‌کردند، و یترینی که نقش‌نگاری بود از انقلابی بودن مدیر مذکور بود. با بازگشت به زمان حال هم همان قاعده‌بازی تغییر نکرده، اگر در میانه این ۱۰۰۰ کتاب بگرود، آخر کتاب‌ها یا در صفحه معرفی نام سازمان‌هایی به چشم می‌خورند که یکی پس از دیگر به همان منظور سازمان‌های دهه ۶۰ و ۷۰ کتاب‌هایی را با موضوع حاج قاسم سلیمانی تولید می‌کنند. کتاب‌هایی که با آوردن چند سخنرانی از شهید، چند گفتار

موردعجیب

پرفروش‌ترین کتاب با موضوع حاج قاسم سلیمانی در نمایشگاه کتاب ۱۴۰۳ مربوط به کتاب «منم میشم یه حاج قاسم»، نوشته علیرضا سبحانی‌نسب است. کتابی که در ۳۶ صفحه تألیف شده و ۵۳ خریدار ۱۵۷۶ نسخه از آن را می‌خرند. کتاب سبحانی‌نسب در دسته آثار رنگ‌آمیزی کودکان طبقه‌بندی می‌شود و همین‌که توانسته ۱۵۰۰ نسخه بفروشد خودش یک شاهکار است. با این حال آمار ۵۳ خریدار برای پرفروش‌ترین اثر مربوط به حاج قاسم چیزی نزدیک به فاجعه است. این وضعیت در حالی است که انتشارات مکتب سلیمانی ۲۶ عنوان کتاب را تاکنون به چاپ رسانده و به نوعی طلاپرداز تولیدات آثار با موضوع حاج قاسم

۱۰۰۰ کتاب با موضوع حاج قاسم تولید شده ولی آن‌قدر آثار ضعیف است که انگار چیزی نگفته‌ایم

۵ سال سکوت

بر سر کلمه ایثار در تولیدات رسانه‌ای سال‌های پس از جنگ آمد. تولیداتی که حتی اگر در پستوهای خیابان انقلاب و آرشیوهای صداوسیما دنبالشان بگردیم، اثری از آن‌ها نمی‌بینیم. اما ماجرای این تولیدات انبوه فراموش شده چیست؟ اجازه بدهید پیش از پاسخ به این سؤال، یک آمار ارائه کنیم. از سیزدهم دی‌ماه ۹۸ تا امروز نزدیک به هزار عنوان کتاب درباره حاج قاسم سلیمانی نوشته شده، از کتابچه‌های ۱۲ صفحه‌ای گرفته تا آثاری که تعداد صفحاتش‌شان ۷۸۰ رارد می‌کند. اما این حجم از کتاب که در راستای ایزاز اردات چاپ و منتشر شده چه میزان مخاطب دارند و چه حد از کیفیت را ارائه می‌دهند؟

اشتباهتان این است که فرموله می‌کنید

اگر س‌سازمانی‌ها را هم کنار بگذاریم و اثراتی که بر بازار کتاب گذاشته‌اند را فراموش کنیم باز هم کتاب‌های مربوط به شهید سلیمانی وضعیت بهتری پیدا نمی‌کنند. بد نیست دوباره به سراغ آوینی برویم. او این وضعیت را ذیل مفهومی به نام فرموله کردن فرهنگ صورت‌بندی می‌کند و می‌گوید: «رسانه‌های همگانی می‌کوشند که فرهنگ را فرموله کنند و فرموله کردن فرهنگ، مفهومی جز تبدیل فرهنگ بسه ضدفرهنگ ندارد. عادت نه‌تنها عمسل را از معنا تهی می‌کند بلکه در برابر تعالی و تحول معنوی نیز می‌ایبستند. عادت انسان را به ایستایی می‌کشاند حال آنکه تعالی در تحول و پویایی است.» با نگاهی به جلدها و محتواهای صورت‌بندی‌شده در کتاب‌های مربوط به حاج قاسم، فرموله شدن به‌وضوح به چشم می‌آید. اگر بخواهیم محتوا و جملات مشترک این کتاب‌ها را با یکدیگر مقایسه‌کنیم بخش اعظمی از ایسن کتاب‌ها کپی از روی یکدیگرند. به‌عنوان مثال در یکی از این کتاب‌ها ۱۱۰ گزیده از فرمایشات شهید سلیمانی جمع‌آوری می‌شود و در جای دیگر ۴۰ شاخص مکتب شهید سلیمانی

کودک و نوجوان‌هایی که خوانده نمی‌شوند

این کلیشه‌پردازی‌ها زمانی بیشتر به چشم می‌آیند که لباس تولیدات کودک و نوجوان را می‌پوشند. تولیدات کودک و نوجوان با موضوع شهید سلیمانی بخش مهمی از کتاب‌هایی را شامل می‌شود که در این سال‌ها با این موضوع منتشر شده است. کتاب‌هایی که قرار بود در راستای جهاد تبیین برای کودکان منتشر شوند، اما مخاطبان چندانی پیدا نکردند. کتاب‌هایی که با بررسی چند مورد از آن‌ها می‌بینیم که پس از یک نوبت چاپ مانند کتاب‌های سازمانی دهه ۶۰ و ۷۰ ناباب می‌شوند. کتاب‌هایی که بدون فروش سری اول چاپشان، سریع به سراغ سری دوم و سوم می‌روند. موضوع اصلی در کتاب‌های کودکانی که بر محور حاج قاسم حرکت می‌کنند ناتوانی این آثار در ساه‌سازی مفاهیمی است که در حوزه مقاومت وجود دارد. به‌عنوان مثال دریکی از کتاب‌هایی که به شکل کمیک‌بوک درباره حاج قاسم تولید شده جملات و کلماتی به کار برده شده که حتی برای مخاطبان بزرگسال هم نیاز به ترجمه دارد چه برسد به مخاطب کودک.

فرموله کردن تولیدات رسانه‌ای در سال‌های اخیر به قدری در راستای ازالله معنا موفق عمل کرده که حتی اگر کتاب خوبی هم در حوزه مقاومت و شهید سلیمانی چاپ شود از طرف قشر کثیری از مردم

مورد اقبال قرار نمی‌گیرد. بازار تولیدات بی‌کیفیت در سال‌های اخیر بیش از آنکه بتواند شهید سلیمانی را به مردم معرفی کند، ادبیات مقاومت را از معنای خود دور می‌کند و نمی‌گذارد چهره سلیمانی به‌درستی در کتاب‌ها شکل بگیرد. شهیدی که شاید بهترین کتابی که درباره او تألیف شده یادداشت‌های خودش در «از چیزی نمی‌ترسیم!» باشد. شهیدی که خود خواننده جدی ادبیات بود و در سفرهایش کتاب‌هایی از گابریل گارسیا مارکز را هم‌سراه می‌برد، حالا روایت او در میان انبوه کتاب‌های بازاری گم شده و کسی نیست تا روایتی به دور از کلیشه‌ها از او ارائه دهد. شهیدی که روایت واقعی از او ۵ سالی می‌شود که در سکوت فرو رفته. سسکوتی که تولید ۱۰۰۰ کتاب فرموله آن‌را نمی‌شکند بلکه برای شکسته شدن آن نیاز به کتابی است تا از کسی بگوید که ساعت یک و بیست دقیقه یاداد روز سیزدهم دی‌ماه ۹۸ تازه در میان مردم شناخته شد. شهیدی که به قول آوینی نیاز دارد تا کسی درباره‌اش بنویسد که جوهر هنر را شناخته باشد و نه با مؤلفه‌های عادت‌شده توضیح واضحات بدهد.

از خلاف‌آمد عادت طلب کام که من

کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم

کتاب به ما می‌آموزد که چگونه از گذشته دست بکشیم و به ترمیم روان و بدن خود بپردازیم.

۳ «بدن ذهن آگاه»، الن جی لنگر، ترجمه علی سلامی، نشر گویا

تقریباً همه ما با مفهوم ذهن آگاهی آشنا هستیم. ذهن آگاهی یعنی توانایی مشاهده و کنترل افکار که البته در زندگی‌های پرهیاهو و پرغدغه امروزی، کار آسانی نیست. الن لنگر، روان‌شناس برجسته دانشگاه هاروارد است و این کتاب را براساس داستان‌های واقعی از زندگی خود و مراجعانش نوشته است. نویسنده در این اثر به تأثیر افکار مثبت بر جسم تأکید می‌کند. یکی از جالب‌ترین و پامزوترین بخش‌های این کتاب، تأثیر دارونماها بر بهبود روان و به تبعش بهبود بیماری‌های جسمی است. یعنی بدون آنکه داروی واقعی دریافت کرده باشیم مغز ما فکر می‌کند داروی روان خورده‌ایم و بهبودی‌را به ذهن و جسممان تلقین می‌کند. الن لنگر همچنین به ارتباط مستقیم ذهن و سیر پریشدن نیز اشاره کرده و ثابت می‌کند که افکار ما می‌تواند چرخه زندگی را تغییر دهد.

۴ «جسم زن، خرد زن»، کریستین نورتراپ، ترجمه سرمه رسولی، انتشارات چرخ فلک

به نظر بنده خواندن این کتاب بر هر زنی واجب است. مطمئن باشید که پس از مطالعه این کتاب، نگاهتان به جسم، ذهن و زندگی زنان عوض

کتاب‌هایی که لازم است بخوانیم

ارتباط جسم با روان و سایر وابستگان

منتوره رضایی نویسنده و منتقد ادبی

تا حالا تجربه سردرد ناشی از فشار عصبی داشتید یا یک تپش قلب ناشی از اضطراب؟ تا حالا در بحبوحه یک بحران یا معده‌درد و مشکلات گوارشی مواجه شده‌اید؟ پر خوری عصبی و به‌تبعش چاقی و مشکلات سلسله‌وار دیگر را چطور؟ می‌بینید روان و جسم، چقدر به یکدیگر وابسته‌اند و تأثیر مستقیمی بر عملکرد یکدیگر دارند؟ البته این تأثیرات، یک‌طرفه نیست و جسم هم بر ذهن و روان تأثیر می‌گذارد؛ مثلاً بی‌تحریک، منجر به افسردگی می‌شود و فعالیت بدنی مستمر، هورمون شادی را در مغز ترشح می‌کند. شاید بگویید: «اینجا بخش فرهنگ و هنر است، نه پزشکی» که درست می‌گوید و عرضم به حضورتان اینکه امروز یعنی سبوم ژانویه یا سیزدهم دی‌ماه خردمان روز جهانی سلامتی ذهن و بدن‌نام دارد و به همین مناسبت، پنج کتاب درباره رابطه متقابل ذهن و جسم خدمتان معرفی می‌کنم. امیدوارم حداقل، یکی را بخوانید و زین پس، خواست‌تان بیشتر به ذهن عزیز و جسم محترمان باشد.

۱ «همانگی ذهن و بدن»: تمرین‌هایی برای سلامت روان و جسم، آلن دوپاتن، ترجمه امین پورحسن، انتشارات کتا‌سرای نیک.

آلن دوپاتن را که می‌شناسید؟ نویسنده مشهوری که در حوزه‌های فلسفه و روان‌شناسی قلم می‌زند و در ایران عزیزمان هم طرفداران زیادی دارد.

۱۲